

1. Obiekt

12443

MOST DROGOWY

1.1.2.6

2. Czas powstania

1921-1922

3. Miejscowość

WROCLAW

11. Jezdnia i barierki, neg. 400/307/3; widok od wody górnej, neg. 400/322/2. Orientacja 1 : 100 000.

4. Adres

Zakład Energetyczny Wrocław S. A.
Elektrownia Wodna Wrocław I
(Elektrownia Wodna Wrocław "Południe")
ul. Nowy Świat 46, Wrocław

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo wrocławskie

gmina Wrocław

pow. miejski

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Breslau do 1945 r.

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo wrocławskie

powiat Wrocław

8. Właściciel i jego adres

Zakład Energetyczny Wrocław S. A.
pl. Powstańców Śląskich 20
53 - 413 Wrocław
tel. 68-91-11

9. Użytkownik i jego adres

Zakład Energetyczny Wrocław S. A.
pl. Powstańców Śląskich 20
53 - 413 Wrocław
tel. 68-91-11

10. Rejestr zabytków

Nr A/1443/524 data 10.08.1993
Wue

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

Elektrownie wodne "Północna" i "Południowa" zostały zbudowane we Wrocławiu nad rzeką Odry i wraz z urządzeniami piętrzącymi wodę - jazami oraz służą Mieszczańską tworzą dolny stopień śródmiejskiego węzła wodnego. Data powstania pierwszych budowli wodnych tworzących dolny stopień piętrzący jest dokładnie znana. Był to rok 1334. W roku tym gmina zawarła umowę z bogatym mieszczaninem krakowskim - Wierzyńskim na budowę młynów, w przekroju Odry dzielącej się przed Wyspą Mieszczańską na dwie odnogi: Odrę Południową i Odrę Północną. Było to możliwe dzięki zmianie warunków na rzece przez wcześniejszą o 100 lat zabudowę tworzącą górny stopień piętrzący. Budowę elektrowni wodnych w dolnym stopniu piętrzącym śródmiejskiego węzła wodnego planowano już na początku lat 90-tych XIX w. W 1906 r., przeprowadzono nawet prace badawcze przepływów na rzece, spadów i produkcji energii. Realizacja napotykała na trudności związane z koniecznością uzyskania zezwolenia przez władze miejskie od władz pruskich. Elektrownię zlokalizowano w miejscu dawnych młynów miejskich "Przedniego" i "Środkowego". Autorstwo projektów architektonicznych przypisywane jest Maxowi Bergowi, konstrukcję elektrowni projektowali Trauer i Scholz, energetykę Sticher i Kirchner. Budowę elektrowni rozpoczęto w 1921 r. od prac rozbiórkowych i ziemnych. U wylotu ul. Kielbaśniczej zbudowano most żelbetowy łączący ul. Grodzką z bezimienną wysepką. Most zbudowano w miejscu dawnego mostu drewnianego tj. "przy dawnych dolnych młynach". Budowę mostu ukończono w listopadzie 1922 r. Budowę elektrowni Południowej ukończono oddając do eksploatacji ostatni czwarty turbozespół 28 kwietnia 1924 r.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Most usytuowany jest na terenie Elektrowni Wodnej Wrocław I, przy ul. Nowy Świat 46. Łączy wyspę z lewobrzeżnym Wrocławiem przez koryto Odry Południowej.

Konstrukcja i materiał. Konstrukcja mostu ma charakter stały i wykonana jest w całości jako żelbetowa. Wykonany jest formie rusztu belkowego, tróprzęsłowego z poprzecznkami podporowymi i przęsłowymi. Belki główne posiadają zmienną wysokość. Most jest poszerzony w przęsłach skrajnych na długości ok. 4,5 m od przyczółków. Poszerzenie obiektu osiągnięto poprzez dłożenie dodatkowych belek ukośnych opartych na belkach głównych i poprzecznkach podporowych. Belki poprzeczne, przęsłowe i podporowe nad filarami, prostopadłe do osi mostu. Poprzecznice na przyczółkach w małym skosie. Ruszt belkowy zamknięty jest płytą żelbetową o gr. 17 cm. W parti podchodnikowej płyta oparta jest na wysuniętych wspornikach stanowiących obustronne przedłużenie poprzecznic. Pomost oparty jest na przyczółkach i filarach w nurcie rzeki. Przyczółki wbudowane są monolitycznie w konstrukcję nabrzeży. Ławy podłożyskowe wykształcone są w formie ciągłych bloków betonowych o grubości 0,85 m. Pozostała część ścian przyczółków zbudowana jest z regularnych ciosów granitowych z fugami wypełnionymi zaprawą cementową. Filary w formie ścian o zmiennej grubości i szerokości wykonane jako masywne - betonowe. W górnej partii, od strony górnej i dolnej wody licowane ciosami granitowymi. Fundamenty betonowe posadowione na ruszcie palowym. Pomost na podporach ułożony jest na przekładkach z kilku warstw papy. Na filarach belki wykształcono w sposób uniemożliwiający przesuw w kierunku podłużnym. Skrajnia mostu ograniczona jest obustronnie barierami w formie murków żelbetowych o grubości 0,08 m. Murki zwieńczone są podchwytem. Poręcze wraz z konstrukcją wsporników chodnikowych stanowią monolit. Na moście pierwotnie wykonana była nawierzchnia z kostki granitowej. Obecnie jest ona przykryta dywanikiem bitumicznym. W chodnikach wbudowane są kanały dla urządzeń obcych. Kanały przykryte są luźno ułożonymi płytami betonowymi. Nawierzchnia na dojazdach wykonana jest z kostki granitowej. Od strony ul. Nowy Świat wjazd na obiekt zamknięty jest bramą stalową.

Plan i bryła. Most tróprzęsłowy, o przęsłach belkowych. Most jest usytuowany prostopadłe do osi rzeki. Brzegi rzeki pionowe, w formie ścian oporowych z ciosów kamiennych. Rozpiętość poszczególnych przęseł w świetle wynosi 12,10 + 14,60 + 12,10 m. Długość całkowita mostu 40,20 m. Podpory pośrednie posadowione są na planie prostokąta o wymiarach 5,35 x 1,50 w miejscu posadowienia w fundamencie. Filary są zbieżne ku górze. Szerokość całkowita pomostu wynosi 5,70 m, w tym chodniki 2 x 1,00 m i jezdnia o szerokości 3,50 m. Pomost wykonany jest z rusztu z trzech belek głównych o rozstawie 1,60 m. Wysokość belek głównych zmienna od 0,70 do 1,05 m.

Elewacje. Betonowe, surowe, symetryczne, osiowe. Linia pomostu silnie podkreślona przez monolityczne bariery.

<p>14. Kubatura</p> <p>długość mostu - 40,20 m</p> <p>rozpiętość przęsła - 12,10+14,60+12,10</p> <p>szerokość całkowita - 5,70 m</p> <p>szerokość jezdni - 3,50 m</p> <p>szerokość chodników - 2 x 1,02 m</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>powierzchnia pomostu - 229,14 m²</p> <p>powierzchnia jezdni - 140,70 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>Most drogowy</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>Most drogowy w eksploatacji</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie</p> <p>Brak informacji o pracach remontowych na moście przed 1945 r. Biorąc pod uwagę czas eksploatacji od budowy tj 1924 r. prace ograniczały się prawdopodobnie do zabiegów kosmetycznych. Od roku 1945 do 1995 wykonywano jedynie drobne naprawy elementów żelbetowych poprzez iniekcję rys i uzupełnienie ubytków betonu.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Stan techniczny obiektu jest zły. Na znacznych powierzchniach zewnętrznych mostu występuje korozja betonu. Konstrukcja nośna posiada szereg uszkodzeń w formie pęknięć o znacznych rozwarciach, rys włoskowatych i kawern w betonie wywołanych jego korozją. Zniszczona jest warstwa otuliny zbrojenia. Głębokość korozji sięga 7 cm, odsłonięte zbrojenie jest skorodowane. Zniszczenia spowodowane są zamakaniem konstrukcji spowodowanym wadliwą izolacją płyty prześła. Płyty przykrywające kanały urządzeń obcych popękane, z licznymi ubytkami. Brak wypełnienia styków. Dokładny opis stanu technicznego obiektu podaje orzeczenie techniczne z lutego 1993 r. - patrz rubryka 21.</p> <p>Most wymaga remontu !</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Most drogowy jest elementem nierozdzielnie związanym z zespołem dolnego stopnia piętrzącego i Elektrowni Wodnej "Południowej". Budowla prezentuje wartości historyczno-techniczne i krajobrazowe. Kwalifikuje się do ochrony prawnej w ramach zespołu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - przeprowadzić remont kapitalny mostu w zakresie podanym w orzeczeniu technicznym z 1993 r. - patrz rub. 21. - dopuszcza się wymianę bariery na azurową, metalową w oparciu o projekt akceptowany przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. 	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Dokumentacja techniczna w Archiwum ODGW oraz Archiwum Zakładów Energetycznych Wrocław S. A., Elektrownia Wodna Wrocław I
- J. Łazowski, J. Onysyk, Orzeczenie techniczne, Wrocław 1993 r., w: archiwum Zakładów Energetycznych Wrocław.

22. Bibliografia

- Die Wasserkraftwerke der Städtischen Elektrizitätswerke zu Breslau. I. Das Kraftwerk in der Südeoder. Herausgegeben vom Magistrat der Hauptstadt Breslau. Breslau 1924.
- Odra we Wrocławiu, pod red. O. Czernera, Wrocław 1984.
- E. Małchowicz, Wrocław na wyspach, Wrocław 1992.

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Archiwum Zakładów Energetycznych Wrocław S. A., Elektrownia Wodna Wrocław I

24. Uwagi różne

Patrz karta ewidencyjna: Dolny stopień piętrzący - Zespół (1.1.2) - opracowana przez Jerzego A. Balińskiego w 1995 r.

25. Opracował Program komputerowy karty - Word for Windows - BSIDZT S. Januszewski

tekst mgr inż. Leszek Budych, 25 luty 1995 r.

plany, rysunki Archiwum oraz mgr inż. Leszek Budych, 20 luty 1995 r.

zdjęcia fotogr. mgr inż. Jerzy A. Baliński, 15 luty 1995 r.

miejsce przechowywania negatywów BSIDZT S. Januszewski

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO !

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)**27. Załączniki**

Nr 1 - dokończenie fotograficzna - ikonografia oraz sytuacja,

Nr 2 - dokumentacja fotograficzna,

Nr 3 - dokumentacja rysunkowa - archiwalna i inwentaryzacyjna.

1. Miejscowość

WROCŁAW

2. Obiekt **DOLNY STOPIEŃ**

MOST DROGOWY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

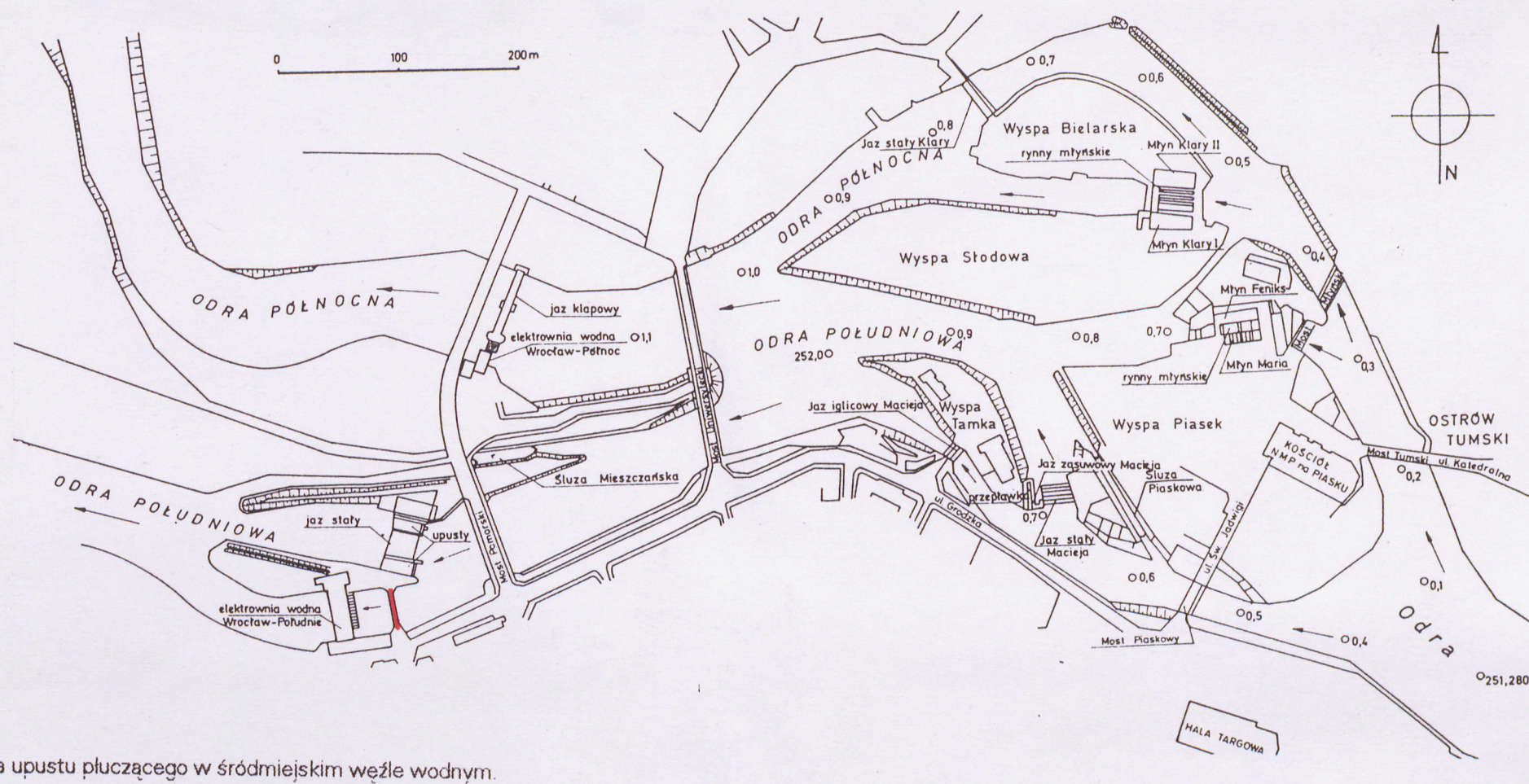
dokumentacja fotograficzna - ikonografia, sytuacja - Verte !

Budowa elektrowni i mostu w latach 1921-1922

Wkładkę założył: mgr inż. Leszek Budych 25 luty 1995 r.

Miejsce przechowywania negatywów: BSIDZT S. Januszewski

Sytuacja upustu płuczającego w śródmiejskim węźle wodnym.

Sytuacja mostu Elektrowni Wrocław - I, "Południowa" w śródmiejskim węźle wodnym Wrocławia.

1. Miejscowość

WROCŁAW

2. Obiekt **DOLNY STOPIEŃ**

MOST DROGOWY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna - Verte !

1. Widok mostu od strony górnej wody, z mostu Pomorskiego Pln., neg. 400/307/5,

2. Widok mostu od strony górnej wody, z lewego brzegu, neg. 400/307/4,

3. Widok mostu od strony dolnej wody, z lewego brzegu, neg. 400/307/1.

Verte !

Wkładkę założył: mgr inż. Leszek Budych 25 luty 1995 r.

Miejsce przechowywania negatywów: BSIDZT S. Januszewski

4. Bariera, neg. 400/307/2

5. Filar w nurcie wody, neg. 400/307/2

1. Miejscowość

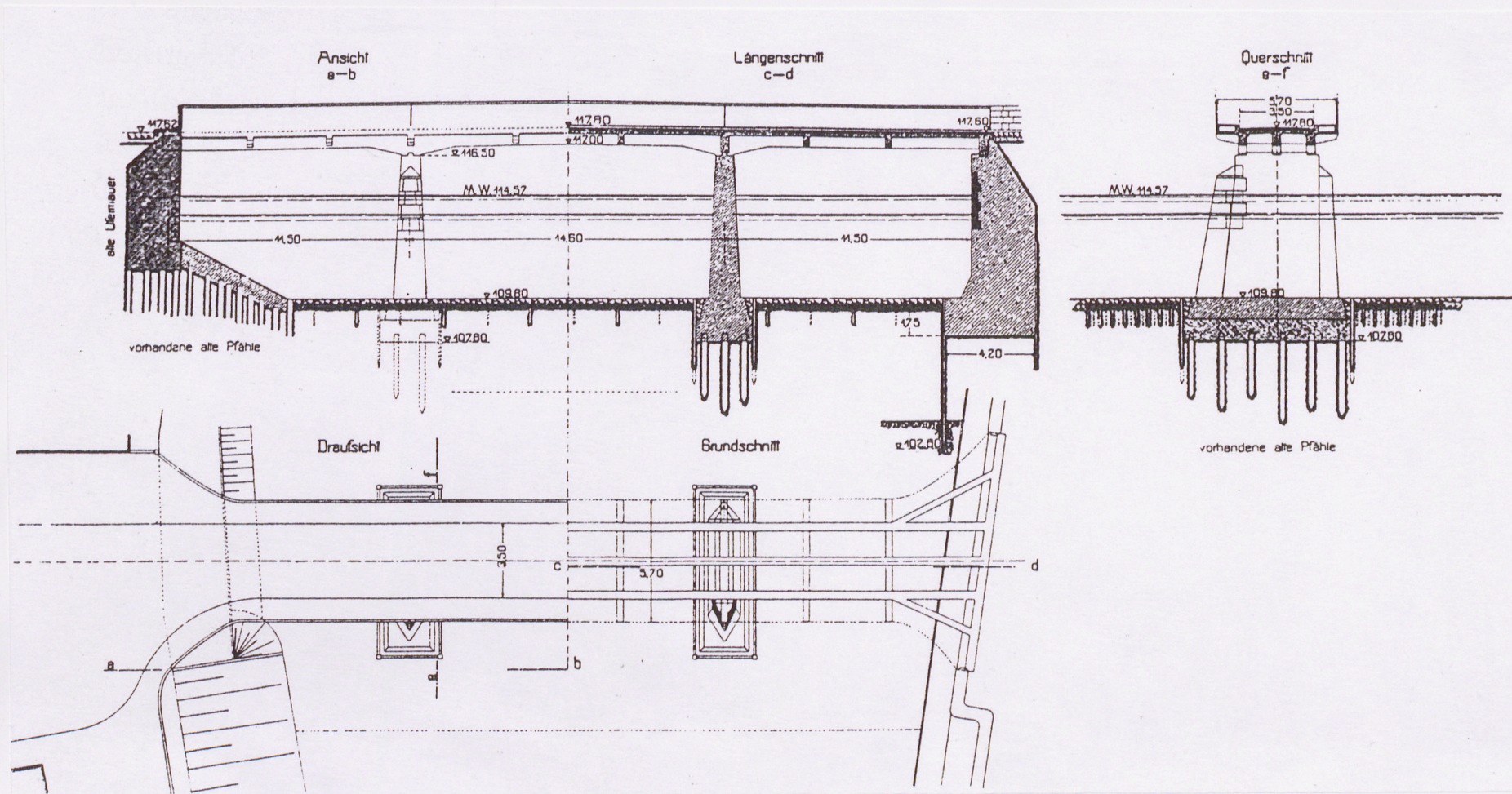
WROCŁAW

2. Obiekt **DOLNY STOPIEŃ**

MOST DROGOWY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja rysunkowa - archiwalna i inwentaryzacyjna - Verte - !

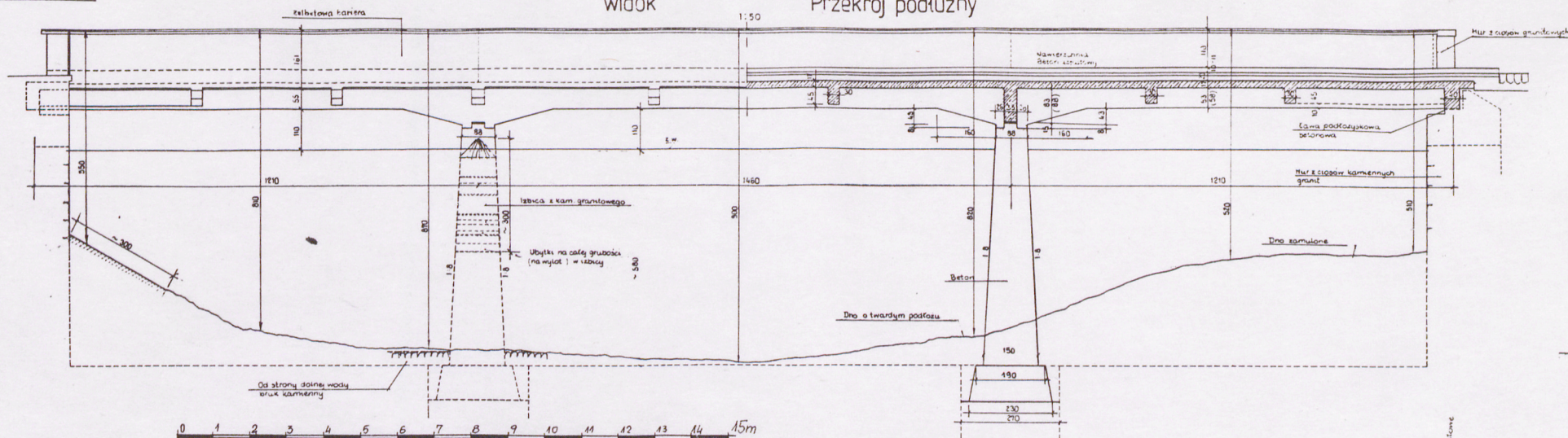
Wkładkę założył: mgr inż. Leszek Budych, 25 luty 1995 r.

Miejsce przechowywania negatywów: BSiDZT S. Januszewski

UL. NOWY ŚWIAT

Widok

Przekrój podłużny

Rzut poziomy

1:50

